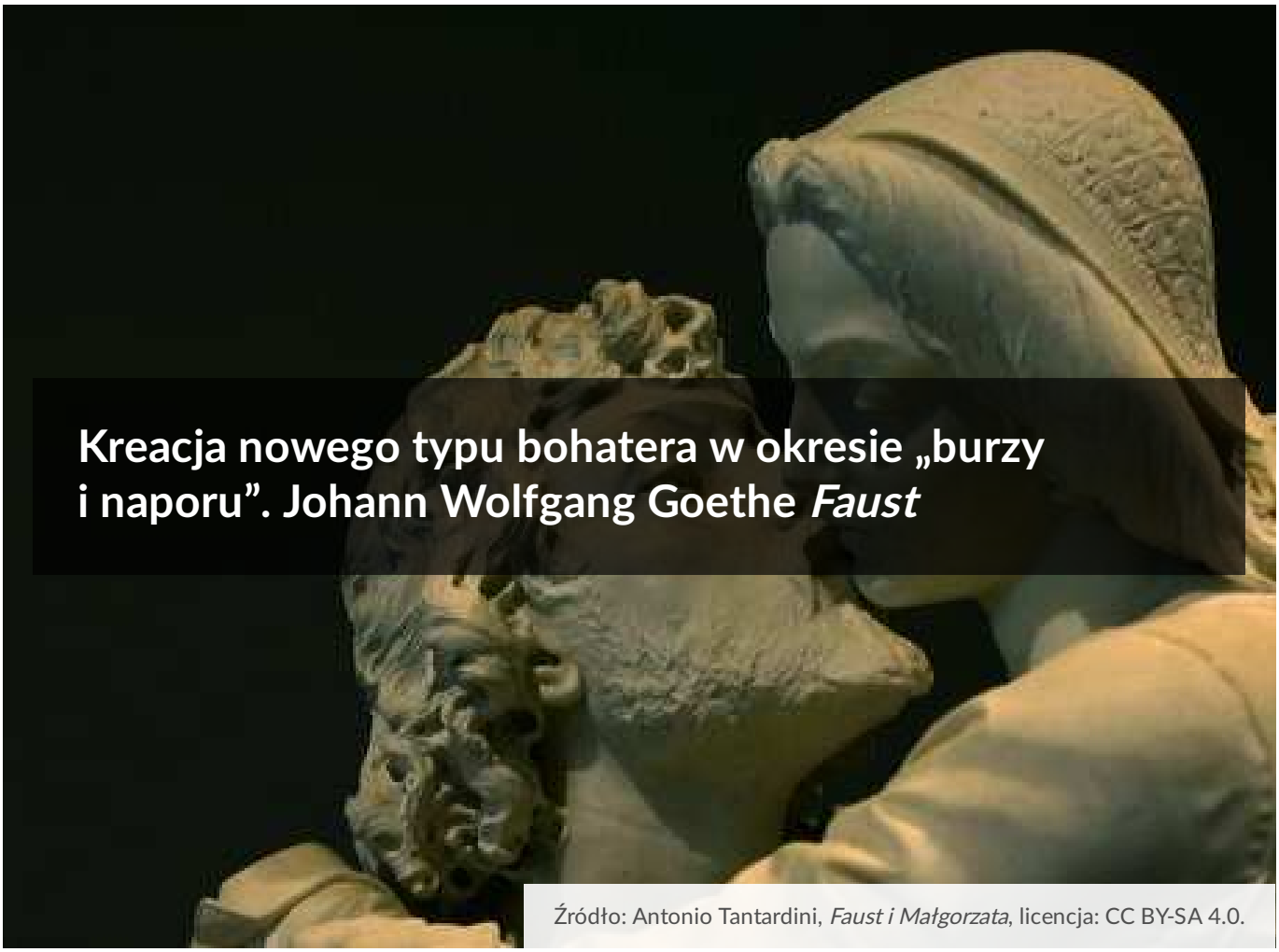

Kreacja nowego typu bohatera w okresie „burzy i naporu”. Johann Wolfgang Goethe *Faust*

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Słuchowisko
- Linia chronologiczna
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: Johann Wolfgang Goethe, *Faust*, tłum. Jacek S. Buras.

Kreacja nowego typu bohatera w okresie „burzy i naporu”. Johann Wolfgang Goethe *Faust*

Źródło: Antonio Tantardini, *Faust i Małgorzata*, licencja: CC BY-SA 4.0.

W drugiej połowie XVIII w. w Niemczech następuje znaczne ożywienie intelektualne i artystyczne. Do głosu dochodzą młodzi twórcy, którzy ograniczenia wynikające z racjonalistycznej filozofii i estetyki klasycystycznej odczuwają jako krępujące. Poszukują oni nowych inspiracji. Odnajdują je na przykład w myśli Jeana-Jacques'a Rousseau i wzorem tego filozofa eksponują uczucie jako wartość nie mniej ważną niż rozum.

W kulturze niemieckiej czas intelektualnego fermentu nazywany jest „okresem burzy i naporu”. Najważniejszymi twórcami tego ruchu byli poeci Johann Wolfgang Goethe oraz Friedrich Schiller.

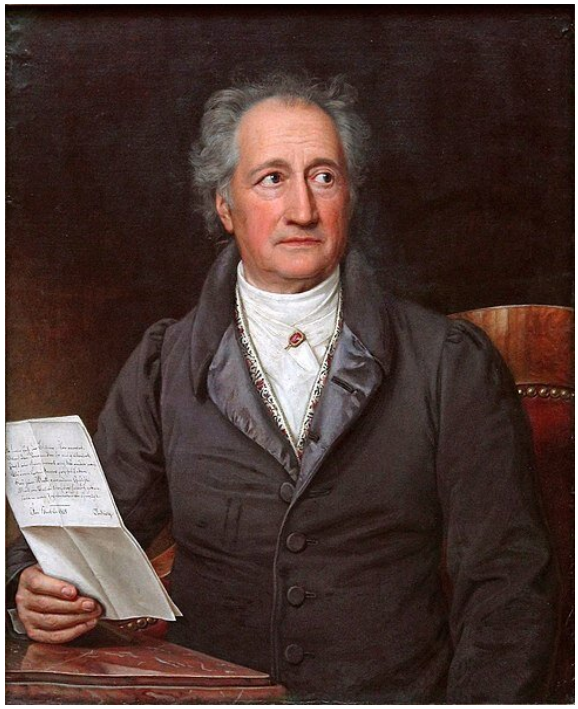
Twoje cele

- Przedstawisz założenia „okresu burzy i naporu”.
- Omówisz problematykę *Fausta* w kontekście założeń epoki.
- Wskażesz w *Fauście* znaczenia ponadczasowe i uniwersalne.
- Rozpoznasz w *Fauście* nawiązania do Biblii i wyjaśnisz ich funkcję.

Przeczytaj

Historia i legenda

Faust to największe dzieło Johanna Wolfganga Goethego. Koncepcja dramatu zrodzona w umyśle młodego twórcy dojrzewała przez całe jego życie: utwór powstawał od roku 1768 do 1831. Autora zainspirowały losy postaci historycznej, Fausta, który żył w Niemczech na przełomie XV i XVI w., wiele podróżował (podobno nawet krótko studiował w Krakowie), zajmował się astrologią i alchemią. Po śmierci Faust stał się bohaterem legendy o człowieku zawierającym pakt z diabłem. Goethe literacko przetworzył zarówno autentyczne dzieje tej postaci, jak i legendę o niej.

Źródło: Joseph Karl Stieler, *Portret Goethego*, domena publiczna.

Zwątpienie

Dramat Fausta ma swój początek w jego zwątpieniu w siłę rozumu, w moc nauki i wiedzy. Bohater odkrywa, że cała wiedza, którą posiadł, nie daje mu ani poczucia wolności, ani radości, ani szczęścia. Dlatego jest gotowy zawrzeć układ z diabłem, który przywróci mu młodość i odkryje przed nim rokosze miłości. Faust oczekuje, że prawdziwą mądrość przyniesie mu doświadczenie pełni życia, także zmysłowego i uczuciowego.

Kadr z filmu *Faust*, 1908

Źródło: domena publiczna.

Biblijne paralele

W losie Fausta można dostrzec odbicie uniwersalnego ludzkiego doświadczenia. Bohater postawiony jest w sytuacjach, w jakich znajdowały się niektóre postacie biblijne: jak prarodzice zostaje skuszony przez złego ducha, jak Hiob staje się przedmiotem zakładu między Bogiem a szatanem. Poddany szczególnej próbie – powinien dowieść, że człowiek ze swej natury jest dobry, najpierw jednak musi przejść przez doświadczenie zniechęcenia, złudnego szczęścia, zła i cierpienia.

Moralitet

Fausta Goethego można odczytywać jako moralitet, w którym człowiek za przyzwoleniem Boga jest wiedziony na pokuszenie. To człowiek szczególny – uczony, posiadający ogromną wiedzę, dlatego też działanie szatana musi być wyjątkowe. Diabeł w swojej przebiegłości znajduje jednak sposób, by go podejść. Dostrzega cierpienie Fausta, który w wiedzy wyniesionej z uczonych ksiąg nie znajduje spełnienia, i dlatego właśnie obietnicą spełnienia go kusi. Faust podejmuje szatańskie wyzwanie – zawiera z Mefistofelesem układ, w którym stawką jest zbawienie – jeśli bohater odnajdzie szczęście i wypowie słowa: „Trwaj, chwilo, jakże jesteś piękna!" – jego dusza stanie się własnością diabła. Od tego momentu Faust rozpoczyna nowe życie. Wkrótce wpada w pułapkę zła, sam zaczyna zadawać innym cierpienie. Po długim czasie znajduje jednak prawdziwe szczęście. Mimo umowy z szatanem nie doprowadza go ono do potępienia – w finale aniołowie unoszą jego duszę do nieba. Szczęście, którego doświadczył Faust, jest bowiem owocem jego czynu na rzecz wolności ludzi, spełnieniem.

Dramat Goethego, podobnie jak moralitet, ma wymowę metafizyczną – **traktuje o zmaganiu się zła i dobra**. Diabeł jest tu przedstawiony jako duch negacji i destrukcji. Podważa prawdziwe wartości, a roztacza przed człowiekiem miraże fałszywego szczęścia. Ponosi jednak klęskę – to niebo wygrywa walkę o duszę Fausta.
Mefistofeles jest postacią paradoksalną. Sam powiada, że choć pragnie zła, rodzi dobro. Owszem, skutecznie kusi, jednak wbrew swej woli czynienia zła – w ostatecznym rozrachunku nie tyle burzy dobro, ile przyczynia się do zdemaskowania fałszywej mądrości, złudnego szczęścia, pozornych wartości.

Tragedia

Fausta można też czytać inaczej – jako tragedię (taki zresztą podtytuł autor nadał swojemu dziełu). Goethe przedstawia człowieka naznaczonego tragicznym piętnem. Tragizm bohatera wynika nie z samego faktu zaprzedania duszy diabłu, lecz z tego, że zaprzedał ją on w imię chwili szczęścia, której wieczne trwanie jest niemożliwe. **Paradoks** życia bohatera polega więc na tym, że **poszukuje on szczęścia nieosiągalnego** – szatan oszukał Fausta, mamiąc go pozorami spełnienia. Ceną zaś za ewentualne spełnienie – za chwilę szczęścia – stałoby się wieczne potępienie.
Nad Faustem ciąży fatum – zawsze chce on być kimś innym, niż jest, tymczasem nieuchronny los czyni go tym, kim się staje. Fatum najdobitniej ujawnia się w jego nieudanym poszukiwaniu miłości i w ciągłym niespełnieniu.
Faust nie jest jednak postacią w pełni tragiczną. Nie spotyka go katastrofa, to raczej on przysparza nieszczęść innym ludziom. Przede wszystkim wyrządza krzywdę Małgorzacie, która stała się przedmiotem jego namiętności. Niespełnienie łączy się u niego z samopoznaniem – na drodze poszukiwania szczęścia Faust doświadcza zła, przeżywa zawody, ale dzięki temu uczy się, że prawdziwymi wartościami są wolność, dobro, czyn – i to go zbawia. Bohater Goethego, wiecznie niezaspokojony w swoich pragnieniach, staje się prototypem buntownika, który nigdy nie godzi się na świat taki, jakim on jest. W imię zmiany dopuszcza się zła, ale przekonuje się, że zdolny jest również do czynienia dobra, jeśli tylko postawi w centrum nie siebie samego, lecz ludzkość.

Okres „burzy i naporu”

Znanym i szczególnie ważnym dla epoki dziełem Goethego jest powieść w listach *Cierpienia młodego Wertera*. Utwór ten, wydany w 1774 r., uznaje się za jeden z manifestów pokolenia pisarzy „okresu burzy i naporu”. Rangę manifestu pokoleniowego nadawano również dramatowi Friedricha Schillera *Zbójcy* z roku 1781. Oba utwory łączy temat nieszczęśliwej miłości. Wertera z powieści Goethego prowadzi ona do samobójczej śmierci, a Karola, bohatera *Zbójców*, wiedzie do zbrodni. Główni bohaterowie *Cierpień młodego Wertera* i *Zbójców* przeciwstawiają się obowiązującym stosunkom społecznym, które czynią niemożliwym spełnienie wielkich uczuć, i tym samym sprowadzają na siebie katastrofę.

Słownik

fatum

(łac. *fatum* - ‘powiedziane’ od *fari* ‘mówić’; łac. *fatum* – wróżba, wola bogów; los, nieszczęście) – nieodwracalna wola bóstwa, nieuchronny los, przeznaczenie. Fatum ciążące nad bohaterem ogranicza jego wolną wolę

faustyczny

przypominający Fausta, bohatera dramatu J.W. Goethego; opanowany nienasyconą żądzą zdobycia wiedzy, nieustannym dążeniem do realizacji nowych wyzwań

miraż

(fr. *mirage*) – nieziszczalne marzenie, złudne nadzieje lub pozory czegoś

moralitet

(niem. *Moralität*) – gatunek dramatyczny obejmujący utwory o charakterze alegoryczno-dydaktycznym; przybierał formę uniwersalnej przypowieści na temat kwestii moralnych, doczesnych pokus, upadku i zbawienia; często obrazował walkę uosobionych sił dobra i zła (Cnota, Wiara, Pycha, Wiedza, Grzech) o duszę człowieka

paradoks

(gr. *parádoxos* - nieoczekiwany, dziwny) – wewnętrzna sprzeczność; sytuacja pozornie niemożliwa, w której współistnieją dwa wykluczające się fakty

tragizm

(gr. *tragikós* - tragiczny) – kategoria estetyczna oznaczająca nierozwiązywalny konflikt między dążeniami jednostki a siłami zewnętrznymi (fatum, wyroki boskie, prawa natury itp.) lub między różnymi dążeniami bohatera pozbawionego możliwości dokonania wśród nich pomyślnego dla siebie wyboru; wszystkie działania postaci prowadzą do nieuchronnej klęski

Słuchowisko

Audiobook można wysłuchać pod adresem: https://zpe.gov.pl/b/P1EM7mFTX

Johann Wolfgang Goethe

Faust

Prolog w niebie (fragmenty)

MEFISTOFELES

O słońcu, sferach nie wiem, co powiedzieć.

Wiem tylko, że się marnie ludziom wiedzie.

Ten świata mały bóg w ogóle się nie zmienia

I dziś tak samo dziwny jest jak w dzień stworzenia.

A byłoby mu lżej z żywota worem,

Światłości gdybyś nie obdarzył go pozorem.

Rozumem nazwał go i wierzy w niego święcie,

Najgorszym przez co z wszystkich jest zwierzęciem.[...]

PAN

Nic więcej nie masz mi do powiedzenia?

Chcesz wiecznie tylko mnożyć oskarżenia?

Uważasz, że na ziemi nie ma nic dobrego?

MEFISTOFELES

Nie, Panie! Widzę tam, jak zwykle, wiele złego.

Żal mi człowieka, że aż tak się męczy,

Sam nawet już go nie chcę zbytnio dręczyć.

PAN

A Fausta znasz?

MEFISTOFELES

Doktora?

PAN

Sługę mego!

MEFISTOFELES

Ba, służy ci on w sposób osobliwy.

Nie ziemską strawą się ten głupiec żywi.

Jakiś go ferment gna przed siebie,

Szaleństwa swego jest na wpół świadomy.

Gwiazd najpiękniejszych chce na niebie,

Na ziemi zaś rozkoszy niezliczonych,

I czy coś blisko, czy też w oddaleniu,

Nic go nie zadowala w tym pragnieniu.

PAN

Choć teraz jeszcze służy mi pokrętnie,

To wkrótce go powiodę ku jasności.

[...]

MEFISTOFELES

Założę się, że się zawiedziesz srogo,

Jeżeli tylko dasz mi pozwolenie,

Bym poprowadzić mógł go moją drogą!

[...]

PAN

Więc dobrze, niechaj będzie sprawą twoją

Odciągnąć od praźródła tego ducha

I, jeśli potrafisz pojąć,

Tak sprawić, żeby cię posłuchał.

Lecz będziesz musiał przyznać zawstydzony:

W niejasnym swym dążeniu dobry człowiek

Właściwej drogi w pełni jest świadomy.

MEFISTOFELES

Być może! Lecz go wkrótce i tak złowię,

Więc mi ten zakład snu nie spędza z powiek.

[...]

Noc (fragment)

W wysoko sklepionym, wąskim gotyckim pokoju Faust wierci się niespokojnie na stołku przy pulpicie.

FAUST

Oto zgłębiłem już sekrety

Ach, filozofii, prawa, medycyny,

I teologii też, niestety.

Przestudiowałem te dziedziny,

Lecz chociaż tyle się trudziłem,

To głupi jestem, tak jak byłem!

Magistrem tytułują mnie, doktorem!

I dziesięć lat już moich uczniów sforę

Wodzę za nos raz tędy, raz owędy,

W skos, wspak i nie wiem już którędy –

I widzę: wiedzieć nic nam nie jest dane!

Ta myśl mi w sercu wypaliła ranę.

Jestem wprawdzie mądrzejszy od tych tam fircyków,

Doktorów i magistrów, klech i pisarczyków,

Nie dręczą mnie skrupuły, wyrzuty sumienia,

Nie boję się diabła, piekła, potępienia –

Za to też wszelką radość mam wydartą,

Nie łudzę się, że wiem coś, co naprawdę warto,

Ani że mógłbym czegoś uczyć ludzi,

Jakąś drogę im wskazać, dobro w nich obudzić.

Pracownia (fragmenty)

FAUST

[...] Kim jesteś?

MEFISTOFELES

Cząstką tej dziedziny,

Co zła wciąż pragnie, a dobro wciąż czyni.

FAUST

A mówiąc prościej i bardziej do rzeczy?

MEFISTOFELES

Jestem tym duchem, który zawsze przeczy!

I bardzo słusznie, bo wszelkie istnienie

Zasługuje wyłącznie na zniszczenie.

Najlepiej żyłoby się w pustym świecie.

Więc wszystko to, co grzechem zwiecie,

Rozkładem, złem po prostu, dnem i dołem,

Moim właściwym jest żywiołem. [...]

Ja będę t u twym sługą, przyjacielu,

Gotowym każde twe życzenie spełnić.

Gdy się spotkamy t a m po latach wielu,

Zechcesz mi się tym samym odwzajemnić.

FAUST

To, co jest t a m, traktuję obojętnie.

Kiedy t e n świat rozbijesz już doszczętnie,

To może nastać sobie t a m t e n.

Źródłem moich radości jest ta ziemia,

To słońce patrzy na moje cierpienia,

Jeżeli zdołam więc porzucić świat ten,

To, co nastąpi, jest już bez znaczenia

[...]

MEFISTOFELES

Jeżeli tak, to spróbuj, co ci szkodzi?

Zawrzyjmy pakt, a w ciągu kilku godzin

Olśnię cię moją sztuką, chcę ci bowiem

Dać to, czego nie widział żaden człowiek.

[...]

FAUST

[...]

Jeśli mnie kłamstwem w wir rozkoszy wciągniesz,

Jeśli pochlebstwem zdołasz tak mnie zmylić,

Że zacznę się zachwycać sobą samym,

To dokąd zechcesz, za tobą podążę!

Cóż, zakład stoi?

MEFISTOFELES

Zgoda!

FAUST

Przybijamy!

Jeżelibym zawołał kiedy:

Trwaj, chwilo, jakże jesteś piękna!

To spętaj mnie i porwij wtedy,

Niech nić mojego życia pęka

I niechaj śmierci biją dzwony!

Czas wtedy twojej służby minie.

Niech zegar stanie i wskazówki zwinie,

Żywot mój będzie zakończony!

Źródło: Johann Wolfgang Goethe, *Faust*, tłum. Jacek S. Buras.

Anton Kaulbach, *Faust i Mefistofeles*, ok. 1859

Źródło: domena publiczna.

Polecenie 1

Omów, w jaki sposób Mefistofeles przedstawia sytuację człowieka w świecie. Wymień argumenty, którymi popiera swoją opinię.

Polecenie 2

Wyjaśnij, dlaczego człowiek określony jest przez Mefistofelesa jako „ten mały świata bóg”.

Polecenie 3

Omów, jak diabeł ocenia ludzki rozum. Wyjaśnij, z czego wynika ta ocena.

Polecenie 4

Przedstaw, na czym polega diabelskość myślenia i postrzegania świata przez Mefistofelesa. W tym celu przeanalizuj język diabła. Zwróć uwagę na słownictwo, budowę zdań, sposób formułowania myśli i logikę.

Polecenie 5

Wyjaśnij, na czym polega zakład Mefistofelesa z Panem. Przywołaj analogiczną sytuację znaną ci z Biblii oraz omów, w jakim celu Goethe nawiązał do biblijnej opowieści.

Na czym polega zakład?	Sytuacja z Biblii	Cel nawiązania

Polecenie 6

Mefistofeles mówi, że jest „Cząstką tej dziedziny, / Co zła wciąż pragnie, a dobro wciąż czyni”. Wyjaśnij, jak rozumiesz paradoks zawarty w wypowiedzi szatana.

Polecenie 7

Zbierz informacje o Fauście, które można odczytać z jego monologu. Wyjaśnij, kim jest bohater i czym się zajmuje.

Polecenie 8

Omów, na czym polegają i z czego wynikają dylematy Fausta ujawnione w jego monologu. Wskaż co, twoim zdaniem, jest przyczyną melancholii bohatera.

Dylematy Fausta

Przyczyna melancholii

Polecenie 9

Wyjaśnij, czego Faust oczekuje od Mefistofelesa. Omów, jaką jego potrzebę może zaspokoić diabeł.

Polecenie 10

Wyjaśnij, jak rozumiesz sens zdań: „Trwaj, chwilo, jakże jesteś piękna!” oraz „Niech zegar stanie i wskazówki zwinie, / Żywot mój będzie zakończony!”?

Polecenia *Faust* – cały dramat

Polecenie 11

Sięgnij po cały utwór Goethego. Pierwszą jego część kończą trzy krótkie sceny zatytułowane: 1) *Pochmurny dzień. Pole*; 2) *Noc. Pole otwarte*; 3) *Więzienie*.
Przeczytaj je i omów, jakie są konsekwencje wspólnych przedsięwzięć Fausta i Mefistofelesa.

Polecenie 12

Zestaw scenę *Prologu* i koniec sceny więziennej, a następnie odpowiedz na pytanie: Dlaczego, mimo popełnionej zbrodni, Małgorzata została zbawiona? Skomentuj ideę, jaką odczytujesz z takiego zakończenia pierwszej części utworu.

Scena Prologu

Scena Więzienna

Dlaczego Małgorzata została zbawiona?

Skomentuj ideę zakończenia pierwszej części utworu

Polecenie 13

Skonfrontuj *Prolog w niebie* z drugą częścią dramatu. Dlaczego Faust nie trafia do krainy wiecznego potępienia? Co go ocaliło? Rozważ sens i cel takiego rozwiązania fabularnego.

Polecenie 14

Wyjaśnij, jakie uniwersalne problemy i pragnienia człowieka uosabia Faust. Dlaczego można powiedzieć, że jest on bohaterem tragicznym? Uzasadnij swoją opinię.

Polecenie 15

Wymień utwory literackie lub filmowe nawiązujące do *Fausta*. Wyjaśnij sens nawiązań do dramatu Goethego.

Linia chronologiczna

Teksty w prezentacji za encyklopedia.pwn.pl

Polecenie 1

Na podstawie linii chronologicznej oraz innych dowolnych źródeł opracuj mapę myśli na temat okresu Sturm und Drang.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Kreacja nowego typu bohatera w okresie „burzy i naporu". Johann Wolfgang Goethe *Faust*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:
Zakres podstawowy
Treści nauczania – wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe.
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);
5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;
9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;
11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;
14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;
15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;
16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;
6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;
7) odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.

II. Kształcenie językowe.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
5) zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym;
III. Tworzenie wypowiedzi.
1. Elementy retoryki. Uczeń:
1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;
IV. Samokształcenie.
6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;
Lektura uzupełniająca
17) Johann Wolfgang Goethe, Cierpienia młodego Wertera (fragmenty), Faust (fragmenty);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- przedstawia założenia nurtu Sturm und Drang w kontekście historycznoliterackim epoki;
- interpretuje fragmenty *Fausta* J.W. Goethego;
- wskazuje motywy biblijne w dramacie Goethego;
- dostrzega wartości uniwersalne *Fausta*.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj".
2. Nauczyciel prosi także uczestników zajęć o wysłuchanie fragmentu *Fausta* zamieszczonego w sekcji „Słuchowisko".

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel prosi wybranego ucznia, by notował na tablicy mapę myśli utworzoną przez pozostałych uczestników zajęć podczas krótkiej burzy mózgów. Głównym hasłem mapy powinien być *Faust*. Uczniowie proponują hasła poboczne, wśród nich pojawią się np. hasła ze słownika w e-materiale, nazwisko autora, gatunek literacki, najsłynniejszy cytat itp.

Faza realizacyjna:

1. **Kształcenie postrzegania historii literatury i dziejów kultury jako procesu.** Nauczyciel, nawiązując do utworzonej na wstępie mapy myśli, zadaje uczniom pytania: Jakie były okoliczności powstania utworu? Do jakiego nurtu literackiego należy utwór? Co o tym świadczy?
2. Nauczyciel prosi uczniów, by zapoznali się z prezentacją multimedialna towarzyszącą słuchowisku. Następnie uczniowie, w 4-osobowych zespołach, wykonują polecenia 1-10 wspomagające interpretację dramatu Goethego. Aby usprawnić pracę, nauczyciel przydziela wybrane polecenia poszczególnym grupom. Po upływie wyznaczonego czasu prosi wybranych uczniów o zaprezentowanie efektów pracy zespołów.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów, udzielając im tym samym informacji zwrotnej.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują polecenie 1 z sekcji „Prezentacja multimedialna". Szczególnie zainteresowane tematem osoby wykonują polecenia 11-15 z sekcji „Słuchowisko", dotyczące całego tekstu *Fausta*

Materiały pomocnicze:

- Juliusz Kleiner, *Istota utworu dramatycznego*, w: *Problemy teorii dramatu i teatru*, wybór i oprac. Janusz Degler, Wrocław 1988.
- Stanisław Furmanik, *O sztuce teatru*, w: *Problemy teorii dramatu i teatru*, pod red. Janusza Deglera, Wrocław 1988.
- Leokadia Kaczyńska, *Jak prowadzić dialog z tekstem dramatycznym?*, w: *Metodyka literatury*, tom 2, wybór i oprac. J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Słuchowisko” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.